

Regeringens proposition

2001/02:66

Ytterligare förlängd tid för statliga garantier för att
återställa försäkringsskyddet för flygbranschen

Prop.
2001/02:66

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 22 november 2001

Göran Persson

Björn Rosengren
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Riksdagen har tidigare beslutat den 27 september (bet. 2001/02:TU5, rskr. 2001/02:1) respektive den 31 oktober (prop. 2001/02:23, bet. 2001/02:TU6, rskr. 2001/02:12), att bemyndiga regeringen att ikläda staten ekonomiska förpliktelser i form av garantier till försäkringsbolag för att återställa det försäkringsskydd för svenska licensierade flygbolag, flygplatser m.m. som försäkringsmarknaden inte för närvarande tillhandahåller vid krigshandlingar, terrorattacker och liknande.

Regeringen föreslår en ytterligare förlängning av bemyndigandet att gälla till och med den 31 januari 2002.

Regeringen föreslår att riksdagen

förlänger giltighetstiden för bemyndigandet för regeringen att mot en riskavspeglande avgift (inklusive administrativa kostnader) ikläda staten ekonomiska förpliktelser i form av garantier till försäkringsbolag för att återställa försäkringsskyddet till samma omfattning som tidigare vid skador för tredje man som följer av krig, terrorism och liknande för av Sverige licensierade flygbolag och för flygplatser och vissa s.k. handlingsagenter till och med den 31 januari 2002.

Vidare föreslår regeringen att riksdagen beslutar att förkorta motionstiden till fem dagar. Detta med hänsyn till att saken brådskar och att nuvarande bemyndigande löper ut den 23 november 2001.

2 Ärendet och dess beredning

2.1 Riksdagens första behandling

Trafikutskottet tog på eget initiativ upp frågan om statliga garantier på grund av ändrade förutsättningar för företag inom flygbranschen efter terroraktionerna i USA den 11 september 2001, se bet. 2001/02:TU5. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut, se rskr. 2001/02:1.

Bemyndigandet för regeringen gällde under en period av högst 30 dagar räknat från och med den 25 september 2001. Det upphörde alltså att gälla senast vid utgången av den 24 oktober 2001.

2.2 Riksdagens andra behandling

I propositionen Förlängd tid för statliga garantier för att återställa försäkringsskyddet för flygbranschen (prop. 2001/02:23) föreslog regeringen att perioden som nämns under avsnitt 2.1 skulle förlängas till och med den 23 november 2001. Regeringen uttalade i propositionen att den inte avsåg att därefter begära någon ytterligare förlängning. Riksdagen biföll propositionen, se bet. 2001/02:TU6 och rskr. 2001/02:12.

2.3 Utvecklingen under november 2001

Sedan riksdagen senast behandlade frågan har dessvärre inte mycket hänt på den internationella flygförsäkringsmarknaden. För de svenska flygbolagen finns det två alternativa lösningar på marknaden. Den ena beskrevs redan i föregående proposition (prop. 2001/02:23) och innebär en premiekostnad på 3:10 US-dollar per passagerare och resa för ett sammanlagt skydd upp till 1 000 miljoner US-dollar. Det andra alternativet är ett amerikanskt bolag som tecknar individuella försäkringar med vissa flygbolag. Premien och villkoren där bestäms speciellt för varje flygbolag utifrån den riskbild som försäkringsbolaget gör. Även flyghaveriet i Queens, New York den 12 november 2001 har påverkat flygförsäkringsmarknaden.

För flygplatser och s.k. handlingsföretag finns möjlighet att teckna en försäkring för ett skydd upp till 50 miljoner US-dollar, men inte till högre belopp.

Regeringen konstaterar att ett problem för ett flygbolag som tecknar en försäkring på marknaden i dag är att bolaget måste binda sig för försäkringen för lång tid, som regel minst ett år. Flygbolaget kan alltså inte med omedelbar eller nästan omedelbar verkan byta till ett annat bolag med lägre premie när och om en sådan lösning skulle dyka upp.

Av de rapporter som regeringen kunnat ta del av, har antalet företag som tecknat försäkringar med stöd av den statliga garantin minskat såväl till antal som till de belopp man försäkrar sig för jämfört med perioden

mellan den 25 september och den 24 oktober 2001. Vissa företag har reviderat sitt behov av försäkringsskydd. Andra har valt andra försäkringslösningar med ibland lägre försäkringsskydd. I några fall har mindre företag lyckats teckna försäkring på marknaden till premier som är likvärdiga eller lägre än dem som gäller för de statliga garantierna. Klart är dock att det i dagsläget inte efterfrågas någon garanti i Sverige från något flygbolag för att täcka skador överstigande 1 miljard US-dollar. Luftfartsverket – i sin egenskap av flygplatshållare – har tecknat en garanterad försäkring på 1,1 miljarder US-dollar. En skillnad mellan tillgängliga försäkringar och den garanti som staten hittills har erbjudit är att marknadslösningen gäller ett maximalt belopp om 1 miljard US-dollar oavsett hur många terrorattacker som sker, medan den statliga garantin gäller försäkrat belopp per tillfälle. Någon sådan omfattande lösning finns inte på marknaden ännu.

Situationen i andra EU-länder är något splittrad, men generellt kan man konstatera att de flesta ställer ut statliga garantier i varje fall till och med utgången av år 2001, eller avser att förlänga sina garantier till detta datum. Luxemburg har inte ställt några statliga garantier alls. Landet är så pass litet att skulle ett allvarligt skadetillfälle inträffa riskeras hela landets ekonomi. Några stater avstår från att ta ut en riskavspeglande premie trots vad som överenskommits av Ekofin respektive transportministrarna. I Danmark, Norge och Finland kommer man att förlänga systemet med statliga garantier i varje fall fram till årsskiftet. Ett annat problem är att de amerikanska och japanska marknaderna täcks av omfattande statliga stödåtgärder till slutet av mars månad 2002.

Den tillfälliga arbetsgruppen, *Ad hoc-gruppen för försäkringar*, som tillskapats inom EU för behandling av försäkringsfrågor inom flygbranschen har haft ett möte den 21 november 2001. Vid mötet konstaterade kommissionens representant att marknaden för försäkringar ännu inte återhämtat sig. Försäkringsbolagen gör nya riskvärderingar, ser över vissa försäkringsvillkor m.m. i samband med årsskiftet, varför situationen möjligen kan förändras under januari 2002. Ad hoc-gruppen enades om att de riktlinjer för förnyelse av tillfälliga statliga garantier som togs fram den 23 oktober 2001 skall fortsätta att gälla i första hand till och med utgången av detta år. Närmast får det bli en fråga för Ekofin att vid sitt möte den 4 december överväga om arrangemangen skall få fortsätta efter årsskiftet. Transportministrarna har också frågan på sin dagordning vid rådsmötet den 6 – 7 december. Skulle ministerrådet vara positivt till en förlängning skall den nu aktuella ”tredje perioden” gälla till och med utgången av januari månad 2002 av hänsyn till instundande jul- och nyårshelg. Flera medlemsstater, inklusive Sverige, och kommissionen betonade vikten av att alla medlemsstater följer de riktlinjer som man kommer överens om på EU-nivå.

3 Regeringens överväganden

Regeringens förslag: Tidigare bemyndigande för regeringen att mot en riskavspeglande avgift (inklusive administrativa kostnader) ikläda staten ekonomiska förpliktelser i form av garantier till försäkringsbolag för att återställa försäkringsskyddet till samma omfattning som tidigare vid skador för tredje man som följer av krig, terrorism och liknande för av Sverige licensierade flygbolag, och för flygplatser och vissa s.k. handlingsagenter förlängs att gälla till och med den 31 januari 2002.

Det finns inte tillräckligt försäkringsskydd för flygplatser och handlingsföretag ännu, och därför bör bemyndigandet för regeringen att ställa ut garantier för dessas försäkringar förlängas. Det är också därför nödvändigt för regeringen att återkomma i frågan till riksdagen trots den förhoppning om motsatsen som uttrycktes i prop. 2001/02:23. Situationen är extraordinär.

När det gäller försäkringar för flygbolagen gör regeringen bedömningen att marknaden inte till fullo har återhämtat sig och finner därför nödvändigt att även i denna del återkomma till riksdagen. Regeringen har dock för avsikt att begränsa omfattningen av statliga garantier på detta område. I Danmark och Norge gäller de statliga garantierna för närvarande för belopp överstigande 150 miljoner US-dollar. I propositionen har regeringen vidare redovisat att inga bolag har efterfrågat försäkringar överstigande 750 miljoner US-dollar. Regeringen kommer därför att överväga att begränsa garantierna för flygbolagen till mellan 150 miljoner och 750 miljoner US-dollar.

Med hänsyn till riksdagens juluppehåll bör förlängningen av mandatet avse en längre tid denna gång än tidigare. En förlängning till utgången av januari månad 2002 bör ge regeringen ett lämpligt handlingsutrymme. Det skall dock understrykas att ett sådant mandat inte nödvändigtvis behöver utnyttjas av regeringen. Ministerrådets ställningstaganden i december måste då också beaktas.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 22 november 2001

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Thalén, Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, von Sydow, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Larsson, Wärnersson, Lejon, Lövdén, Ringholm, Bodström

Föredragande: statsrådet Björn Rosengren

Regeringen beslutar proposition 2001/02:66 Ytterligare förlängd tid för statliga garantier för att återställa försäkringsskyddet för flygbranschen.